

Verantwoording leerdoelkaarten 10-14

In de loop van het 10-14 project zijn voor alle vakken en leergebieden leerdoelkaarten ontwikkeld in een doorlopende leerlijn van 10-14 jaar. Hoe er aan is gewerkt en hoe overeenkomsten en verschillen tot stand gekomen zijn, leggen we hier uit.

Context 10-14

De overgang van basisschool naar het voortgezet onderwijs is voor veel leerlingen een grote stap. Er is een groep leerlingen voor wie het beter is om de keuze voor vmbo, havo of vwo wat langer uit te stellen. In de afgelopen jaren is een steeds groeiende groep scholen aan het experimenteren met 10 tot 14 onderwijs, waar een natuurlijk verband tussen primair en voortgezet onderwijs ontstaat en er voor leerlingen een uitstel van keuze is.

Uitgangspunt voor SLO 10-14 project

De taak van het SLO 10-14 project is om de scholen te ondersteunen in het geven van een curriculumoverzicht in een doorgaande leerlijn tussen primair en voortgezet onderwijs. In het primair onderwijs zijn de leerdoelen geformuleerd voor alle leerlingen en in het voortgezet onderwijs is er scheiding tussen vmbo, met drie leerniveaus, havo en vwo.

Waarom leerdoelkaarten 10-14?

Leerdoelkaarten voor 10-14 zijn gemaakt om in één overzicht een doorlopende leerlijn van primair onderwijs groep 7 en 8 naar voortgezet onderwijs klas 1 en 2 weer te geven, waardoor een samenhangend geheel ontstaat aan de hand van doelen.

In de leerdoelkaarten is ruimte gelaten voor leerlingen om eigen keuzes te maken en te werken op verschillende niveaus. Hierdoor kan de leerling meer regie nemen over het eigen leerproces, in overleg met de leraar.

De leerdoelkaarten 10-14 geven inzicht in WAT er geleerd moet worden en niet in HOE de leerlingen die leerdoelen kan realiseren. De

succescriteria voor het realiseren van de leerdoelen kunnen per school en per vak op eigen wijze ingevuld worden.

Het uitstellen van de schoolkeuze vraagt om leerdoelkaarten die inzicht geven in de leerstappen die leerlingen kunnen maken, om tijdig te monitoren welk uitstroomprofiel geschikt lijkt voor leerlingen. De leerdoelen zijn geformuleerd in "ik" zinnen. Hierdoor wordt het voor leerlingen en leraren makkelijker te onderzoeken welke leerverwachtingen realistisch zijn.

Kenmerken van de leerdoelkaarten 10-14

Leerdoelkaarten beschrijven doelen in een leerlijn van groep 7 primair onderwijs tot en met klas 2 van het voortgezet onderwijs. De leerdoelkaarten zijn een uitwerking van de verplichte kerndoelen en richtinggevend.

Kerndoelen zijn als aanbodsdoelen geformuleerd en een uitwerking naar leerdoelen op de leerdoelkaarten heeft altijd een zekere vorm van keuze in zich. De keuze is richtinggevend in de leerlijn van groep 7 naar klas 2 en passen ook in de doelen die daaraan vooraf gaan en weer opvolgend zijn in klas 3.

Welke leerdoelkaarten zijn er?

Voor 10-14 zijn [leerdoelkaarten](#) ontwikkeld voor:

- Taal/Nederlands
- Rekenen/wiskunde
- Engels/mvt
- Mens en maatschappij (voor de vakken aardrijkskunde en geschiedenis)
- Mens en natuur (voor de vakken biologie, natuurkunde en techniek)
- Kunst en cultuur
- Bewegen en sport

Alle leerdoelkaarten zijn gebaseerd op de kerndoelen (2006) en de uitwerkingen van [Leerplan in beeld](#). Voor taal en rekenen zijn ook de referentieniveaus meegenomen en bij Engels/mvt het ERK.

Vervolgens is vanuit het leergebied gezocht naar een uitwerking voor 10-14, zodat er een eigen ideaalplaatje is ontstaan. Daardoor zijn er verschillen in de leerdoelkaarten gekomen, zowel in taal van de leerdoelen, in vormgeving en in het aantal niveaus per leergebied.

In het 10-14 project wordt zichtbaar dat elk vak/leergebied een eigen ordening heeft. Lerarenteams in 10-14 scholen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het totale curriculum.

Hoe kan er dan gewerkt worden aan samenhang? We leggen de verschillen uit.

Wat zijn de verschillen en hoe zijn ze ontstaan?

De leerdoelkaarten voor 10-14 zijn in samenwerking met verschillende 10-14 scholen ontwikkeld op basis van bestaande leerplandocumenten van de verschillende vak- en leergebieden, zoals kerndoelen en de referentieniveaus voor taal en rekenen.

De eigenheid van de vak/leergebieden leidde tot verschillen in de wijze waarop de leerdoelkaarten zijn samengesteld en vormgegeven:

- Er zijn vakken met streefdoelen (taal/Nederlands en rekenen/wiskunde), terwijl andere vakken vooral werken met aanbodsdoelen.
- Voor Engels/moderne vreemde talen is het ERK richtinggevend
- Sommige vakken leggen meer nadruk op vaardigheden (talen), andere vakken leggen meer nadruk op kennis (MN, MM).

Andere verschillen hangen samen met bijvoorbeeld:

- De doelgroep waar de leerdoelkaart voor is geschreven. Bijvoorbeeld bij Engels/MVT is de leerdoelkaart zo gemaakt dat ook leerlingen er direct mee aan de slag kan, dat geldt ook voor de leerdoelkaart van de kunstvakken, maar de andere leergebieden hebben een overzicht gemaakt dat meer geschikt is voor de leraren;
- De doorwerking van de eisen die in de bovenbouw vo gesteld worden. Voor de kernvakken, die verplicht zijn in de bovenbouw is de noodzaak groter om de doorlopende leerlijn vanuit de bovenbouw vo via de onderbouw-vo af te stemmen op wat er in de bovenbouw vo verwacht wordt.
- De verschillende startposities van het vak, met name in de overgang van po naar vo: Engels/MVT start meestal in groep 7, dat geldt niet voor de andere vakken. Rekenen in het po wordt wiskunde in het vo en dat is toch een ander vak.
- De vormgeving van de leerdoelkaarten. Er is variatie in opmaak, door het gebruik van afbeeldingen (rekenen/wiskunde en kunstvakken) en het werken van het niveau van de leerlingen (Engels/MVT) en het niveau van het vak (MM en MN).
- Het taalgebruik dat meer gericht is op de leerling of meer op de leraar. Voor alle leerdoelkaarten is gekozen voor de aanspreekvorm ik en dan een actief handelingswerkwoord.

Kortom er is een breed palet aan verschillen, door de keuzes die gemaakt zijn binnen de vakken en leergebieden. Steeds is gekozen voor de uitwerking die het beste past bij de eigenheid het desbetreffende vak/leergebied.

Leerdoelkaarten voor wie?

De leerdoelkaarten zijn een hulpmiddel voor 10-14 scholen om hun eigen onderwijs vorm te geven. De leerdoelkaarten zijn bedoeld voor leraren en leerlingen die willen nadenken over de overstap van primair naar voortgezet onderwijs en kunnen zeker ook gebruikt worden door primair of voortgezet onderwijs scholen die willen werken aan een goede overstap tussen beide onderwijstypen.

10-14 en curriculum.nu

Het landelijk vastgelegde curriculum, kerndoelen voor primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs, is sinds 2006 niet meer gewijzigd. De afgelopen jaren hebben leraren en schoolleiders, daarbij ondersteund door andere experts, in negen ontwikkelteams bouwstenen opgeleverd (oktober 2019) voor de herziening van het curriculum.

Kerndoelenteams gaan deze bouwstenen voor po en onderbouw-vo verder ontwikkelen tot conceptkerndoelen, die worden uitgetest op scholen.

In de ontwikkelde bouwstenen is ook gewerkt aan samenhang en de doorlopende leerlijn tussen primair en voortgezet onderwijs. Ook draagt het bij aan een minder overladen lesprogramma en biedt het leraren de ruimte voor een eigen invulling. Met als uiteindelijk doel om leerlingen beter toe te rusten voor een vervolgopleiding en deelname aan de maatschappij.

10-14 scholen of scholen die inzetten op een goede aansluiting tussen primair en voortgezet onderwijs zijn erg geschikt als pilotscholen wanneer de conceptkerndoelen worden uitgetest.

Het project 10-14 loopt als het ware vooruit op de een van de doelen van het curriculum.nu: meer samenhang tussen primair en voortgezet onderwijs in een doorlopende lijn. In het 10-14 project worden deze leerlijnen beschreven op een "leerdoelenkaarten" die inzicht geven in WAT leerlingen in deze leeftijdsfase kunnen leren binnen de vak/leergebieden.

Tot slot

Door te leren van de praktijk van 10-14 scholen hoopt SLO, samen met partners, de leerdoelkaarten 10-14, maar ook de andere informatie op de 10-14 website actueel te houden en steeds verder te kunnen werken aan voorbeelden die bruikbaar zijn onderwijs bij de overstap van 10-14.

Aanvullingen, verbeteringen en voorbeeldmatige uitwerkingen van leerlijnen, zien we graag tegemoet.

Mail met [Maaike Rodenboog](mailto:maaike@curriculum.nu)

Auteurs:

Bart van der Leeuw (leergebied taal/Nederlands), Chris Hazelebach (leergebied bewegen en sport), Hanna Beuling (coaching en begeleiding van leerlingen), Jeroen Sijbers en Karianne Djoyoadhiningrat (leergebied mens en natuur), Liesbeth Pennewaard (leergebied Engels/moderne vreemde talen), Maaike Rodenboog (leergebied overstijgend), Matthijs Driebergen (leergebied mens en maatschappij), Moniek Warmer (leergebied kunst en cultuur), Pieter Gerrits (leergebied rekenen/wiskunde).